

Project Ontwikkeling Militaire Terreinen Regio Noord

In deze nieuwsbrief vindt u informatie over de laatste stand van zaken over het Project Ontwikkeling Militaire Terreinen (PrOMT) in regio Noord. Dienst Landelijk Gebied en het Rijksvastgoed- en ontwikkelingsbedrijf (RVOB) zoeken in opdracht van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit een nieuwe bestemming voor 53 voormalige militaire terreinen verspreid over het land. In de regio Noord gaat het om vijf terreinen die allen in de provincie Drenthe liggen. Het betreft de oefenterreinen Balloërveld, Anloo en Havelte-Oost en de munitiecomplexen Nieuw-Balinge en Donderen. Gezamenlijk hebben deze terreinen een oppervlakte van 1114 ha.

Kijk voor meer informatie ook op www.ontwikkelingmilitaireterreinen.nl

1

oktober 2009

Terugblik overdracht Balloërveld en Anloo aan Staatsbosbeheer

Op 15 september 2006 zijn de oefenterreinen Balloërveld (369 ha) en Anloo (192 ha) symbolisch overgedragen aan Staatsbosbeheer. Tijdens een hiervoor speciaal georganiseerde happening nam Defensie tegelijkertijd een nieuw militair oefenterrein in gebruik: De Haar bij Assen. De officiële overdracht vond later plaats, namelijk op 1 april 2008.

Deze twee oefenterreinen zijn overgedragen aan Staatsbosbeheer op grond van eerdere bestuurlijke afspraken tussen provincie Drenthe en het Rijk. De terreinen hebben een zeer hoge natuurwaarde en vormen geografisch een logische aanvulling op de huidige eigendommen van Staatsbosbeheer. Onnodige versnippering wat betreft beheer wordt nu voorkomen en blijvende openstelling voor publiek is gewaarborgd.

Regiodirecteur Cees Langebeek van DLG regio Noord overhandigt op 15 september 2006 de beheerplannen van Anloo en Balloërveld aan Erik Wanders, toenmalig directeur Staatsbosbeheer regio Noord.

In deze nieuwsbrief:

- Terugblik overdracht Balloërveld en Anloo aan Staatsbosbeheer
- Bunkers en natuur in Nieuw-Balinge
- Open dag voormalig munitiecomplex Nieuw-Balinge op zaterdag 31 oktober!
- Havelte-Oost: rijk aan cultuur en natuur
- Munitie Magazijn Complex Donderen: een mix van toekomst-scenario's

Let op!
Zaterdag 31 oktober bent u van harte welkom op de open dag op het voormalig munitiecomplex Nieuw-Balinge. Meer informatie vindt u verderop in deze nieuwsbrief.

Bunkers en natuur in Nieuw-Balinge

In de gemeente Midden-Drenthe ligt het jonge ontginningsdorp Nieuw-Balinge. Ruimtelijke ontwikkelingen rond het dorp stonden de afgelopen tijd in het teken van het natuurontwikkelingsplan Goudplevier van Natuurmonumenten. Boeren werden uitgekocht om de woeste gronden van het Mantingerveld zoveel mogelijk terug te brengen in de oorspronkelijke staat. In het dorp dienen zich nieuwe functieveranderingen van grondeigendommen aan. Ten zuidwesten is het munitiedepot van Defensie aan de Hoogeveenseweg inmiddels gesloten. Ten noorden van het dorp, langs de Verlengde Middenraai, zal een grote oppervlakte grond aan de landbouw worden onttrokken voor een ecologische verbinding. Het Mantingerveld wordt op deze manier verbonden met de uitgestrekte Boswachterij Gees die aan de overzijde van de Verlengde Middenraai ligt. Met vertegenwoordigers van maar liefst elf partijen is via de methode Schetsschuit van Dienst Landelijk Gebied (DLG) op 29 oktober 2008 hard gewerkt aan een integraal plan waarin genoemde ontwikkelingen samenkomen. Op 30 oktober 2008 zijn dezelfde resultaten gepresenteerd aan de betrokken bestuurders.

De hekken gaan weg maar de bunkers blijven. Daar waren alle deelnemers van de Schetsschuit het over eens. Een belangrijke conclusie was dat de aangekondigde sluiting volop kansen biedt

voor het dorp. Niet alleen op het vrijkomende terrein zelf, maar ook voor de hele zuidwest kant van het dorp. De opgeslagen munitie zorgde daar voor veel beperkingen die straks zullen verdwijnen.

Genoeg ideeën dorpsbewoners

Tijdens de Schetsschuit werd ook gebruik gemaakt van de vele ideeën die al eerder door dorpsbewoners waren aangedragen. De nieuwe bestemming wordt een combinatie van natuur en bunkers. De bunkers zijn van belang omdat ze ons het verhaal vertellen van de Koude Oorlog. In de bunkers lag munitie om een eventuele invasie van de Russen het hoofd te kunnen bieden. Wat er precies met de bunkers gaat gebeuren, gaan de bewoners nu samen met Natuurmonumenten en DLG uitwerken.

Enthousiast

De reacties op de presentatie van de resultaten van de Schetsschuit waren positief. Gedeputeerde Munniksma was blij verrast over het stukje geschiedenis dat zich achter de hekken van het munitiedepot bevindt en ook wethouder Bolhuis reageerde enthousiast op de plannen. Regiodirecteur van Natuurmonumenten Wilfred Alblas toonde zich erg tevreden over de mooie mix van cultuurhistorie en natuur. DLG werkt de plannen uit in samenwerking met de gemeente, de provincie en Natuurmonumenten. Hierbij wordt uiteraard goed geluisterd naar de wensen van de dorpsbewoners.

Aan de Schetsschuit namen vertegenwoordigers van de volgende organisaties deel: provincie Drenthe, gemeente Midden-Drenthe, Natuurmonumenten, Plaatselijk Belang Nieuw-Balinge, Staatsbosbeheer, Drents Plateau, RACM, Domeinen, DVD en de FPG. De Schetsschuit werd begeleid door medewerkers van DLG.

Op verzoek van Plaatselijk Belang is op 16 september dit jaar een informatiebijeenkomst georganiseerd waarbij de bewoners op de hoogte zijn gesteld van het proces tot nu toe. Projectleider Sipke Castelein van DLG heeft een presentatie gegeven waarna er diverse vragen werden gesteld. Tijdens deze avond is afgesproken dat er een kerngroep met bewoners wordt samengesteld die zich gaat buigen over de wensen en ideeën die er leven voor de toekomst van het terrein. De bevindingen van deze kerngroep worden doorgegeven aan de projectgroep.

Open dag voormalig munitiecomplex Nieuw-Balinge op zaterdag 31 oktober!

Zaterdag 31 oktober organiseren Dienst Landelijk Gebied (DLG) en Natuurmonumenten in samenwerking met Plaatselijk Belang Nieuw-Balinge een open dag op het voormalig munitieterrein Nieuw-Balinge. Na het vertrek van Defensie nam DLG in oktober van dit jaar het beheer van het terrein over. Samen met betrokken partijen wordt nu gezocht naar een nieuwe toekomst voor het terrein. Hierbij worden de bewoners van Nieuw-Balinge nauw betrokken.

Onderdeel van dit proces is een open dag voor omwonenden en andere geïnteresseerden om met eigen ogen te zien hoe het terrein eruit ziet en wat de (duurzame) mogelijkheden zijn.

De open dag is van 12.00 tot 15.00 uur. De ontvangst is bij het Dorpshuis De Heugte (Lijsterstraat 1), Nieuw-Balinge. Van daaruit wordt u vervoerd naar het terrein. U bent van harte welkom!

Wat is een schetsschuit?

De schetsschuit is een werkwijze die is ontwikkeld door Dienst Landelijk Gebied (DLG). De Schetsschuit brengt vanuit heel Nederland DLG-deskundigen naar de plangebieden toe. Samen met mensen uit de streek wordt de gebiedsopgave aangescherpt. De ruimtelijk ontwerpers van DLG faciliteren dit proces door wensen vanuit verschillende disciplines te integreren en in beeld te brengen. Zo worden schetsenderwijs ontwikkelingsrichtingen uitgezet, op basis waarvan bestuurders en betrokkenen in het gebied heldere keuzes kunnen maken.

Van de schetsschuit over Nieuw-Balinge op 29 oktober 2008 is een boekwerkje gemaakt. Dit boekwerkje is als pdf-bestand te downloaden van de website www.ontwikkelingmilitaireterreinen.nl. (Klik op het bolletje Nieuw-Balinge op de kaart en klik vervolgens op 'schetsschuit Nieuw Balinge' onder het kopje 'Meer informatie').

Havelte-Oost: rijk aan cultuur en natuur

Natuurgebied Havelte-Oost is al decennia lang een belangrijk oefengebied voor de landmacht. Van de 1300 ha die het Ministerie van Defensie nu in gebruik heeft gaat de oppervlakte terug naar ongeveer 260 ha, direct ten oosten van de Helomaweg. Circa 520 ha van het gebied wordt door Defensie afgestoten in het kader van PrOMT.

Rijke historie

De historie van Natuurgebied Havelte-Oost is uitzonderlijk rijk. Hoewel de hunebedden het meest zichtbaar zijn als prehistorische sporen in het landschap, is de rijkdom aan archeologische en cultuurhistorische waarden in het gebied veel groter. Daarnaast herbergt het gebied unieke natuurwaarden. Zo uniek zelfs dat het gebied is aangewezen als onderdeel van het Europese netwerk van zeldzame natuurgebieden: Natura 2000. De variatie in hoogteverschillen, begroeiing, bos en stuifzand in het gebied heeft een grote aantrekkingskracht op dagrecreanten als wandelaars, fietsers en ruiters.

Natura 2000

De hoofdfunctie van het Natura 2000 gebied is natuur. Dat betekent dat andere functies hiermee verenigbaar moeten zijn. De natuur- en landschapswaarden zijn de kracht van het

gebied en deze geven richting aan het recreatief gebruik. Defensie beheert het gebied in combinatie met de omliggende eigendommen van andere eigenaren zoals Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten en particulieren. Het is niet vanzelfsprekend dat eigendom en beheer van het af te stoten PrOMT-terrein overgedragen gaat worden aan de terreinbeherende natuurbeheersinstanties. Het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit vindt dat particulieren ook de mogelijkheid moeten hebben deze natuur te beheren.

Goede verdeling van gronden

Sinds eind 2008 is onder leiding van Dienst Landelijk Gebied, in samenwerking met Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, het Drents Particulier Grondbezit, Defensie en particuliere grondeigenaren hard gewerkt aan een plan hoe te komen tot een goede verdeling van de gronden, waarbij maximaal haalbare invulling wordt gegeven aan particulier natuurbeheer. Het belang van de natuur en eenheid in beheer van het gebied staat hierbij voorop.

Naar verwachting zullen in het voorjaar van 2010 delen van het gebied via een openbare inschrijving worden verkocht. Via de website van PrOMT (www.ontwikkelingmilitaireterreinen.nl) kunt u de ontwikkelingen volgen.

Munitie Magazijn Complex Donderen: een mix van toekomst- scenario's

Het Munitie Magazijn Complex Donderen is begin jaren '60 gebouwd tussen Donderen en Norg. Het bunkercomplex met 23 bunkers van verschillende groottes is circa 13 ha groot. Verder zijn op het complex nog een wachtgebouw, werkplaats en algemeen magazijn aanwezig. Bij de bouw is er door Defensie rekening mee gehouden dat het complex in de toekomst nog vergroot zou kunnen worden. Hiervoor was reeds 11 ha grond naast het complex verworven. Deze grond is echter nooit gebruikt voor een uitbreiding en is nu in gebruik als bouw- en grasland.

Voor het vinden van een nieuwe bestemming is in februari 2009 een Schetsschuit door DLG georganiseerd. Al schetsend zijn de kwaliteiten van het complex en de omgeving vastgelegd en is gezocht naar passende herbestemmingen. De huidige kwaliteiten van het complex zijn in hoofdlijnen als volgt benoemd:

- Wegenpatroon
- Verspreid liggende losse gebouwen
- Uniformiteit (gebouwen en beplanting)
- Omwalling
- Bliksemafleiders
- Omliggende landschap
- Geslotenheid, enclave karakter

Deze kwaliteiten werden door één ontwerper vertaald in Rust, Reinheid en Regelmaat. Voor een herbestemming werd geen eenduidige keus gemaakt maar werden een aantal passende herbestemmingen aangedragen. Uit deze verschillende scenario's zijn er drie verder uitgewerkt en is de financiële, planologische en bestuurlijke haalbaarheid onderzocht. De uitgewerkte scenario's zijn: Kunst- en Cultuur

enclave, crematorium en twee landgoederen.

Na ambtelijk en bestuurlijk overleg tussen de gemeentes Tynaarlo en Noordenveld, de provincie Drenthe en DLG is de voorkeur uitgesproken voor een mix van bovenstaande scenario's. Dit betreft een kunst- en cultuurlandgoed. Hierbij wordt uitgegaan van de bouw van een landhuis aan de voorzijde van het complex en het behoud van de munitiebunkers op het achterterrein. De bunkers kunnen bestemmingen krijgen zoals atelier, repetitieruimte, artist-in-residence, expositieruimte of kunstopslag.

De haalbaarheid van dit laatste scenario wordt in oktober en november 2009 verder uitgewerkt. Nadat er overeenstemming is bereikt met gemeente, provincie en het ministerie van LNV over dit voorkeursscenario, zal het object via openbare verkoop in de markt gezet worden. Naar verwachting is dit medio 2010 aan de orde. Verdere ontwikkelingen worden in ieder geval via de website bekendgemaakt.

In 2004 heeft Dienst Landelijk Gebied (DLG) van het ministerie van Natuur, Landbouw en Voedselkwaliteit de opdracht gekregen om, in nauwe samenwerking met het Rijksvastgoed- en ontwikkelingsbedrijf (RVOB, voorheen Dienst Domeinen), voor 53 overtollig geworden militaire terreinen een nieuwe bestemming te vinden. Deze terreinen hebben een oppervlakte van in totaal 2100 ha. Per terrein zoeken provincies, gemeenten, andere betrokkenen en DLG naar een bestemming die het beste bij het gebied past. De meeste terreinen liggen binnen de Ecologische Hoofdstructuur (een netwerk van natuurgebieden door heel Nederland) en krijgen daarom 'groene functies' zoals natuur en recreatie. DLG en het RVOB willen de kosten voor sloop beperken en monumentale gebouwen behouden. Met de opbrengsten uit de terreinen die geschikt zijn voor nieuwe 'rode functies' wordt de realisatie van de groene functies en het behoud van monumenten gefinancierd. Voorbeelden van rode functies zijn woningbouw, bedrijventerreinen, landgoederen of culturele evenementen. DLG heeft de kennis en middelen om als publieke partner te kunnen investeren in vastgoed in het landelijk gebied, ook bij 'rood-voor-groen' constructies zoals bij de ontwikkeling van militaire terreinen. Zodra de planvorming en de inrichting van de terreinen ver genoeg is gevorderd, draagt DLG ze over aan een nieuwe eigenaar.

C
O
L
O
F
O
N

dienst landelijk gebied

voor ontwikkeling en beheer

Tekst, vormgeving en fotografie: Dienst Landelijk Gebied

Meer informatie?

Voor informatie over PROMT in het algemeen in Regio Noord kunt u contact opnemen met Anne Boonstra van Dienst Landelijk Gebied, tel: 050-3178521.

Voor meer informatie over de afzonderlijke terreinen kunt u contact opnemen met:

Nieuw-Balinge:

Sipke Castelein van Dienst Landelijk Gebied,
tel: 030-2756742

Donderen:

Alfred Dreijer van Dienst Landelijk Gebied,
tel: 058-2955214

Havelte-Oost

Henk de Jong-Posthumus van Dienst Landelijk Gebied,
tel: 058-2955417

Contactadres:

Dienst Landelijk Gebied Regio Noord
Postbus 30027
9700 RM Groningen

Kijk ook op www.ontwikkelingmilitaireterreinen.nl

Aan de inhoud van deze nieuwsbrief kunnen geen rechten worden ontleend.

